

Mica VRHOVAC:

PARTIZANSKA ORGANIZACIJA U LAMOVITOM

Iz Čirkin Polja sam sa Kolom Bojanić krenula u Lamovitu. Nela je bila hrabra i sigurna. Bila je crvenokosa, pa je i to u izvjesnoj mjeri moglo da skine sumnju da je Čirkinja. Dobro se snalazila. Njeno stvarno ime i prezime je Kornelija Jugović, a po nacionalnosti je bila Slovenka. Inače, zvali smo je Nela, a bila je udata za Bojanića.

Ona je došla fijakerom u Čirkin Polje. Prije toga je ček i bombe izvozila iz Prijedora, u vezi sa domobranskim oficirima. Stavila ih je u kofer, a zatim sjela u fijaker i došla u Lamovitu.

Krajnje je vrijeme bilo da i ja izađem. Više nisam mogla da se vraćam u Prijedor. Već je bilo poznato da se Milan Melaci u partizanima kao i da ja radim za pokret. Iz Čirkin Polja izvele me je Milanova sestra Lazarka Vrhovac u obotu a zatim do Batozovog mosta na cesti Prijedor - Kozarac. Našla je Nela Bojanić sa kolima u koja sam i ja sjela. Tada smo, čini mi se, nosili neke knjige i druge stvari. U to vrijeme svi zaposleni činovnici imali su plave legitimacije. To je služilo kao lična karta za putovanje, kao isprava koja je jedino bila punovažna. Svi zaposleni službenici tadašnje "NDH" bili su obavezni da na ovim legitimacijama imaju dodatak na kraju, iz koga će se vidjeti da su službenici, da su u državnoj službi. To je bila ceduljica nalijepljena na kraju legitimacije, sa pečatom ustaškog redarstva. Pošto nisam bila u službi, nisam imala ovakvog dodatka legitimaciji, ni druge propusnice, i nisam mogla da se kretam.

Nela je bila snabdjevena legitimacijom i potrebnim dodatkom, jer je kao učiteljica dolazila često u Prijedor. Čak do novembra - decembra 1941. dolazila je po platu, iako je bila u partizanima i radila aktivno za njih. Ona mi je rekla da njoj niko ne pregleda legitimaciju, jer je već znaju. Već smo prvu stražu od Prijedora prošli.

Dolazimo u Kozarac. Straža nas ustavlja. Traže legitimacije. Materijal se nalazi u kolima. Ja ne smijem da pogledam Nelu. Ona daje svoju legitimaciju stražaru, koji traži dodatak na poslednjoj strani. I ja dajem svoju legitimaciju i očekujem da budem skinuta s kola. Pružajući legitimaciju dodala sam: "Izvolite, isto je". Na moju sreću, nije je ni pogledao, već je pozdravio: "Za dom spremni", te nas propustio. Tako sam otišla u partizane krajem decembra 1941.

Prva partizanska zima 1941/42. bila je teška. Snijeg je bio veliki. Bilo je skoro neprohodno. Izišla sam u školu u Lanovitoj, gdje je Milan prije rata bio na dužnosti učitelja. Onda je u školi bila Nela Bojanić, sa svojom kćerkom, malom Brankom. Bilo joj je 9 godina. Došla je zvao: "Branka - partizanka".

Bila sam ovdje jedini član partije u pozadini. Šebija-
le sam zadatke od Oкруžnog komiteta, od Branka Babića - Slovca,
od Boska Miljevića, da radim partijski. U početku sam radila
uglavnom sa ženama. Tako sam već februara 1942. počele da radim
na organizaciji žena i da održavam sastanke sa ženama po selima.
Što u sjećanju mi je ostao prvi sastanak u Vučkovcima. Išla sam
kroz visoki snijeg i prtinu. Išao je sa mnom Đorđe Midžić, koji
je iz odreda došao da mi pomogne.

U Vuškovecima, u maloj seljačkoj sobi sa zaledjenim prozorima, pored vatre sjedile su žene i djevojke i prele. Počinjem da radim sa njima. Bilo je to uzbudljivo, to što sam na slobodnoj teritoriji, sa narodom, a sve se to anogo razlikuje od onoga kako se radilo u Irjeđoru. Pričale sam o ženama Sovjetskog Saveza, o Sovjetskom Savezu i njenoj borbi protiv fašizma, o fašizmu, o ciljevima naše borbe. Meni, obzirom da sam bila učiteljica, nije bilo teško da nadjem riječi sa ženama koje su bile nepismene, pa sam sa njima radila kao sa djecom u školi.

Tako je počeo moj partijski i politički rad pod Fožaron. Ubrzo smo organizovali niz kurseva, analfabetskih tečajeva, političkih kurseva, preko kojih smo vršili i opismenjavanje. Takvih kurseva imali smo u Veričima, u Bistrici, u Lamovitoj Gornjoj i Donjoj, u Omarskoj, u Babićima; svuda se okupljala ženska omladina, pa i žene. Brane Prokopić, omladinski rukovodilac, bio je vrlo aktivan. Saradnjivola sam sa Bracom - Vladimирom Benetom, koji je bio sekretar Okružnog komiteta SKOJ-a.

U to vrijeme radila sam na opismenjavanju ženske omladine. Nije bilo ni olovke ni papira, pa su djevojke pisale po snijegu. Obično bi vretenom zapisale na snijegu i tako ga zapamtile. Čak su i na vratima pisale slova i učile pisati.

Bilo je tada mnogo aktivnih žena: u Kukićima - Milka Kurić, u Lamovitoj - Stana Grahovac, u Donjoj Lamovitoj - Dušica Janjić, pjesničke duše. Bila je među mlađim ženama, ali nevjerovatno bistra i čvrsta. Među mlađima je bila Marija Popović, Šunarova kćerka. U njenoj kući je radio kurs, u Prokopićima takođe, u Babićima kod Stake Pavlović, popadije, i u Vuškovecima, u Bistrici.

Tada je primljena u partiju Mela Bojanić, učiteljica,

Gina Pavlović, koja je završila osmi razred gimnazije, i Milomir Prokopić. Bilo je to u martu 1942. Ja sam bila sekretar partijske ćelije. Mislim da je to bila prva partijska ćelija u Lamovitoj.

Sastanak smo držale marta 1942. Ovome sastanku prisustvovali su i Djuro Lucar - Stari i Boško Biljegović. Drugi Lucar mi je dao uputstva o tome šta je partijski rad i kako treba raditi. Stavio je i primjedbu - da se ne može masovno primiti u partiju jer sam ja odjednom primila više članova. Ja sam to učinila zbog toga da bi mogla stvoriti partijsku ćeliju, a trebalo mi je najmanje tri člana. Tako mi je ostao u sjećanju prvi partijski sastanak u Lamovitoj.

Kasnije stvaranje partijske ćelije, rad se proširio, jer smo pored rada sa ženama izvršavale i druge zadatke. Prišlo se stvaranju i narodnooslobodilačkih odbora, a mislim da smo u to vrijeme stvarale i aktivne kandidata za partiju. Bilo je u Verićima takvih kandidata, sa kojima se radilo do primanja u partiju /zanimljivo u Lamovitoj, a kasnije u Omarskoj/. Mislim da je dolje radio i Bimo Komlenić.

Ovo je od ranije radio Branko Obradović, koji je bio član partije. On me je dočekao kada sam u jesen 1941. dolazila sa stvarima iz Prijedora u Lamovitu.

Kada je u maju 1942. oslobođen Prijedor, imali smo partijski sastanak u Božićima, kome je prisustvovao Osman Labegović, a mislim da je bio i Boško Biljegović. Tada je stvoren i Oreski komitet partije za srez Prijedor. Znam da sam i ja bila predložena u Oreski komitet. To zna Pero Gajić, jer je i on bio. Meni je, sjećam se, rečeno da ću ući u Oreski komitet

za Prijedor. Ne znam da li se ovaj komitet ikada u potpunosti i sastao, jer je uskoro uslijedila ofenziva na Kozaru. Mislim da je sekretar .reskog komiteta bio Ilija Bursać.

Nosljke oslobođenja Prijedora, dan-dva sam bila u Prijedoru. Otišla sam da posjetim roditelje i sestru, u Prijedoru. Boško Biljegović mi je rekao da se vratim u Lamovitu i da nastavim rad.

Rad je bio veoma živ pred stvaranje prve krajiške brigade. U to vrijeme, u školi u Lamovitoj radila je omladinska četa /vojno-politički kurs/, gdje sam na određeni način bila angažovana. Lamovita je bila raskrsnica preko koje je išla veza iz Grmeča za Kozaru. Ovdje smo držali razne sastake. Tu je stigle i Lepa Perović. Tako sam upoznala dosta ratnika.

